

מסורת הש"ס

א) [גרסת כח: א, ב] [לָקַחַן מַגֵּן: א] יוֹמָהּ טו: סוּטָה מַח: [וּמִסְפַּחַם שֶׁם פִּי"ג], ד) [נְכֻסֹת טו, ט] ס"א א"ע, רש"י [דע אע"ג שהרש"ל מוחק זה מטעם הנודע מ"מ הרמב"ם בְּסוּף פ' שְׁנֵינִי לַשְׁמֹנֶה פְּרָקִים כַּתֵּן הַטּוֹסַחַל כְּדֹאֲתֵהּ לַפְּנֵינִי וּפִי"ש פִּירוּשׁוֹ וְכֵן בִּילְקוּט פֶּרֶשֶׁת בַּשְּׁלֹחַ רַמְזוֹ רַס"ף הַעֲמִיק כַּמֶּשֶׁה וַע"י סוּכָה כַּח, וּבִצ"ב קַלָּה, וּמַחֲדוּשֵׁי אֲגֻדּוֹת דִּבְכָּה וְכֵן בִּצ"ב מִפְּסֵי מֵלֶתֶהּ בַּעֲטֵמָהּ וּגְרַמְשֶׁה כַּמֶּשֶׁה רִבֵּינִי וְדַע דָּגֵם בַּכּוֹתֹשׁ דִּר' נָחַן יִישׁ פֶּרֶק י"ד אֲתֵמָה כַּמֶּשֶׁה רִבֵּינִי, 1) עֲדִיתִּים פִּי"ו מ"ו ע"י, 1) [וּמִסְפַּחַת פִּי"ב ע"ש], 2) [וּמִסְפַּחַת שֶׁם], 3) [וְלִי עֲדֵקֶיךָ כִּי מִרְגּוֹם שֶׁל דָּן עֲדֵקֶךָ בְּכִי בַשְּׁלֹחַ טו"ו י"ד וְכִי' כַּמְסַפֶּה' דַּעֲקִיךָ, 1) כִּי' יֵט: עֲרִיכִן ט: 2) [בְּנִי זִיל הַבְּהִירִים וַע"י רש"י, 3) לֹא יִנְיֵעוּ לֵבָה כִּלִּי רֶשֶׁ"ל,

תורה אור השלם

- וְדַעַן שְׁכֻנָּהּ בִּן יִחִיאֵל מִבְּנֵי עֵילִים וְיִאמֵר לַעֲזָרָה אֲנִיחֵנוּ מִעֲלֵנוּ בְּאֵלֵהֵינוּ וְנִשְׁבַּע לְשֵׁים לְבָרִיחוֹת מַעֲמִי הָאָרֶץ וְעֵתָהּ יֵשׁ מְקוּנָה לְיִשְׂרָאֵל עַל זֹאת:
- וְיִאמֵר יְיָ אֵל יְהוֹשֻׁעַ קָם לָךְ לָמָּה זֶה אֵתָהּ נִפְלַע עַל פְּנֵיךָ: חָטָא וְיִשְׂרָאֵל וְגַם עֲבָרֵי אֵת בְּרִיתוֹ וְיִשָּׁר צִוִּיתִי אוֹתָהּ וְגַם לָקִחוּ מִן הַדָּרֶם וְגַם גָּבְרוּ וְגַם בָּחֲשׁוּ וְגַם שִׁמּוּ בִּכְלִיָּהֶם: יְהוֹשֻׁעַ ז' י"א, 3. וְיִאמֵר יְיָ אֵל מִשָּׁה עַד אָנָּה מֵאֲתָם לְשִׁמּוֹר מִצִּוֹתַי וְתוֹרָתִי: שְׁמוֹת טו כח

גליון הש"ס

גמרא וכַּשְׁמַת אוֹתֵיהֶם עֵילִי, כַּעַן זֶה בְּנִכְרֹסֹת דָּף וַע"ב וְנִכְרִינִי יוֹנֵה שֶׁם: תּוֹכְפוֹת י"ה בַּת קוֹל וְכו' לִבְךָ קוֹרִין אוֹתוֹ ב"ק, עֵין מו"ט פֶּרֶק ע"ו מִשָּׁה ו' דִּיעֻמוֹת: ד"ה רֶשֶׁב"ג וְכו' וי"ל דְּלִשׁוֹן תּוֹרָה לַחוּד, עֵין מַעֲמִית דָּף כט ע"א בְּנִשְׂי וּמוֹסָפוֹת שֶׁם:

מוסף רש"י

כַּמֶּה עֵיבּוֹר הַשְּׁנֵה, יְמִי אֲלֵר הַרְאֵשׁוּן שְׁאוֹתוֹ עוֹשִׁין עֵיבּוֹר לִשָּׁה (ד"ה יט),

דיני ממונות בשלשה

בַּמוֹמוֹנִין לֹה, שֶׁהוֹמִינִן הַנִּשְׂאִי מַצְעֵרֵב: **הַשְּׂכִימוּ** לִי, מַחֵר ז' לַעֲלִיָּהּ הַמְיוֹחֶדֶת לִישָׁב זֶה בֵּית דִּין: **וְלֹא לַעֲבֹר שָׁנָה עֲלֵיכִי**, לַהֲטָרֵף עַמְכֶּם עַכְשָׁיו: **אֵלֶּה לְלִמּוּד**, תּוֹרָה מִכֶּס הַיָּאֵךְ תַּעֲשׂוּ: **מַחֲמֵה כִּיסוּפָא הוּא דַּעֲבֹד**, שֶׁלֹּא יִכְרֹו מִי הִיָּה הַעוֹלָה שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת וּלְבִזּוֹי פִּנּוּ: **שְׁלִיעֵרַס לֹאֲכָא**, שֶׁאֲכֹלֶת הַשּׁוֹם וְנִדָּף הָרִיחַ: **חֶס וּשְׁלוֹם**, שֶׁאוֹכֵל הַשּׁוֹם בְּצוּחִי לְבֵית מִדְּרָשׁוֹ אֵלֶּה כְּדִי שֶׁלֹּא לַהֲלַצִין מִנּוּי שֶׁל אוֹכֵל הַשּׁוֹם יֵאֲתִי כְּדִי שְׁיֵאֵל כּוֹלֵם וְלֹא יִצִּינוּ מִי הוּא: **מַשְׁמוּאֵל הַקָּטָן**, כְּדֹאֲמָרִן: **אֵתָנּוּ מַעֲלֵנוּ**, וְהוּא לֹא נִשָּׂא נִכְרִית וְהַכְּנִיס עֲצָמוֹ כִּכְלָל שֶׁלֹּא לַהֲלַצִין פִּנְיָהֶם: **מִיהוֹשֻׁעַ**, מַמַּעֲשֶׂה דִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁלֹּא רָלָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגִלּוֹת לוֹ מִי הוּא הַחוּטָא וְהַכְּנִיס אֶת כּוֹלֵן כִּכְלָל שֶׁנֶּאֱמַר חֲטָא יִשְׂרָאֵל בַּמַּעֲשֶׂה דַּעֲכָן: **דִּילַטוּר**, רִכִּיל: **מֵאֲתָם**, כּוֹלֵן כִּכְלָל וְהִרִי כּוֹלֵן לֹא יֵלָא לְלַקּוֹט אֵלֶּה מַקְלֶת דְּכַמִּיִּי (שְׁמוֹת טו) יֵאֵלוּ מִן הָעַם לְלַקּוֹט וְגו': **מַשְׁמַח נִבְיָאִים כּו'**, מַשּׁוֹם שְׁמוּאֵל הַקָּטָן נִקַּט לֹה הַכָּא: **אָף הוּא**, הוֹכִיחַ סוּפֹר שֶׁשֶּׁרְתָּה עֲלֵיו שְׂכִינָה שֶׁנִּתְנַבֵּא בַּשַּׁעַת מִיתָתוֹ: **שַׁמְעוֹן וְיִשְׁמַעֲאֵל חֲרַבְנָא**, רֶשֶׁב"ג הַנִּשְׂאִי וְרִבִּי יִשְׁמַעֲאֵל בֶּן אֱלִישֶׁע רֶשֶׁב"ג יִהְרֹגוּ בְּחִרָב: **וּפְזִירִיו**, כְּגוֹן ר"ע וְרִבִּי חֲנִינִיא בֶן תַּרְדִּיּוֹן: **לַקְטוּלָא**, לִשְׁאֵר מִיתַת ר"ע בַּמַּסְרָקוֹת שֶׁל בְּרַזֵּל בַּפֶּרֶק הַרוּאָה (בְּנִכְרֹסֹת דָּף סא: ר' חֲנִינִיא בְּשִׁרְיָהּ בַּמַּסַּכַת ע"ו (דָּף יח:), **לוֹמֵר כֵּן**, אוֹתוֹ הַסַּפֵּד: **אֵלֶּה שְׁאִין מַסְפִּידִין עַל הַרוּגִי מַלְכוּת**, מַפְנִי יִרְאֶת הַמֶּלֶךְ מִיִּהְרֹו לַקּוֹצֵרִן: **לִישׁוֹל רִשׁוֹת**, לְדַבֵּר עַל עַסְקֵי יִצִּיבֹר: **מַפְנִי הַדְּרִיכִים**, שֶׁנִּמְקַלְקְלוּ בִּימּוֹת הַחוּרֵף וּמַפְנִי הַגַּשְׁמִימִים^[1] וַעֲדִינִן לֹא הַחוּרֵף וּמַפְנִי הַגַּשְׁמִימִים^[2] וַעֲדִינִן לֹא נִתְקַנו וְלֹא יוֹכְלוּ עוֹלֵי רִגֵּל לִבָּא: **תַּנּוּרִי פַסְחִים**, שְׁזוֹלִין בָּהֶם פַּסְחִיהֶם וּנְמוּקֵן בַּגַּשְׁמִי הַחוּרֵף וְלִרְכִינִן חֲמַה לַהֲמִיידֶשׁ: **וּמַפְנִי גִלּוּסִי יִשְׂרָאֵל**, בְּנִי הַגּוֹלָה הַרְחוּקִים וְנִשְׁמַע לְבֵית דִּין שֶׁנַּעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָן לַעֲלוֹת לִרְגֵל לַעֲשׂוֹת פַּסְחִיהֶם וַעֲדִינִן לֹא הִגִּיעוּ שֶׁאֵם לֹא יַעֲבְרֹה^[3] לֹא יִרְגִילוּ לִבָּא בַּפַּסַּח: **לֹא מַפְנִי הַשֵּׁלֵג**, שֶׁלֹּא יִחַדְלוּ בִּצֶךְ מַלְכוּת: **גְּדִיִּים וּטְלָאִין**, שֶׁהֵן דַּקִּין אִין מַעֲבְרִין עֲלֵיהֶן כְּדִי שְׁיִגְדְלוּ וַיַּעֲשׂוּ מֵהֶם פַּסְחִים שֶׁהִרִי יוֹכֵל לַהֲקִרִיב קִטְנִים: **גּוּזוּלֹם**, שִׁנְרִיכִין לַקִּינִי יוֹלְדוֹת שֶׁכֵּל א"י וְכֵן וְצִין וְצוֹת שְׁכוּלֵן מַשְׁהִין קִינִיָּהּ עַד עֲלוֹתָן לִרְגֵל אַעֲפ"כ אִין מַעֲבְרִין עַל כֶּךָ שִׁיכּוּלִין לַהֲצִיאַ בְּנֵי יוֹנָה שִׁכְשָׁרִים כֶּשֶׁהִם קִטְנִים: **אֲנָל עוֹשִׁין אוֹתָן סַעֵד**, סִיגִי וְסַמֵּךְ לְדַבְרִיָּהֶם לַעֲבֹר אֶת הַשָּׁנָה אִם כִּרְיִכָה לַעֲבֹר מַפְנִי א' מִן הַדְּבָרִים שֶׁמַּעֲבְרִין עֲלֵיהֶן כְּגוֹן עַל הָאֲצִיב וְעַל פִּירוֹת הַאֵלִין וְאִמְרִי לִקְמֵן עַל שְׁמִים מֵהֶן מַעֲבְרִין וְעַל א' מֵהֶן אִין מַעֲבְרִין הֵלְלוּ גְדִים וְטוֹלָאִים וּגְחָלוֹת נַעֲשׂוּ סַעֵד וּמִטְרַפִּין לֹאֲחַד מֵהֶן וּמַעֲבְרִין: **וּוּיִמְנָא דְאִבִּיצָא לֹא מַטָּא**, הוּא אֲחַד מִן הַסִּימָנִים שֶׁמַּעֲבְרִין עֲלֵיהֶם כְּלַקְמֵן: **חַדָּשׁ**, כִּי"ט יְמִים:

שְׁלִשִּׁים יוֹם רַבִּין שֶׁמַּעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל

לֹא הִגִּיעוּ אֲבֵל לֹא מַפְנִי הַצִּינָה וְלֹא מַפְנִי גִלּוּתִי שֶׁלֹּא נַעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָן].

וְסוּגִיא כִי הָא דת"ר מִשּׁוֹם רֶשֶׁב"ג מְהוּדַעִין אֲנַחְנָא לִכּוֹן דְּגוּזְלִיא רִכִּיכִין וְאִמְרִיא דַּעֲדִיקִין וְיִדְמָנָא דְאִבִּיבָא לֹא מַטָּא שְׁפֹרַת מִלְתָּא

פרק ראשון סנהדרין יא.

בַּת קוֹל, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא הִיוּ שׁוּמַעִין קוֹל הַיוֹאֵא מִן הַשָּׁמַיִם אֲלֵּהּ מִתּוֹךְ אוֹתוֹ קוֹל יוֹאֵא קוֹל אֲחֵר כִּמּוֹ פַּעֲמִים שְׁאֵלֶם מִכָּה בָּכָה וְשׁוּמַע קוֹל אֲחֵר הַיוֹאֵא מִמֶּנּוּ לְמַרְחוּק וְאוֹתוֹ קוֹל הִיוּ שׁוּמַעִין^[1] לִכְךָ קוֹרִין אוֹתוֹ בַּת קוֹל: **בַּפְּנִי** ג', סִימָנִין לְקַמֵּן מַשּׁוֹם דַּעַל שְׁנִים מֵהֶן מַעֲבְרִין אֲבֵל הֵי אֲפִילוּ אֲחַד מֵהֵי מַעֲבְרִין וּבִצְרִייתָא דַּבְּסוּמָן גְּבִי גְדִים וְטוֹלָאִים וּגְחָלוֹת שֶׁלֹּא פִּרְחוּ נִמִּי לֹא חָשִׁיב לְהוֹ מַשּׁוֹם דְּאֵהֵךְ דַּבְּסוּמָן אֲפ"י אֲשֵׁנִים מֵהֶם אִין מַעֲבְרִין עֲלִיו אֵלֶּה שְׁעוֹשִׂין אוֹתוֹ סַעֵד עִם אֲחַד מִג' סִימָנִים: **וּבַפְּנִי גְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָן**, מַשּׁוֹם דַּהֵךְ דִּיתְצִי בִּא"י אִין לִרְיָךְ לַעֲבֹר דֹּאֲפ"י הַאֲחִירוֹן יוֹכֵל לַהֲגִיעַ מִר"ח נִיסָן עַד פַּסַּח כְּדַתִּינֵא פ"ק דַּתַּעֲנִית (דָּף י.) גְּבִי שְׁאֵלַת גַּשְׁמִים ט"ו יוֹם אֲחֵר הַחֵג כְּדִי שִׁיגִיעַ הַאֲחִירוֹן בַּצִּנְשֶׁרָאֵל לִנְהַר פֶּתֶם: **רֶשֶׁב"ג אוֹמֵר חַדָּשׁ**, הַכָּא מַשְׁמַע דְּחַדָּשׁ סַתֵּם הוּא חַדָּשׁ חֶסֶר וְכֵן בַּפֶּרֶק הַמְדִיר (כַּמוֹצוֹת דָּף עא:), גְּבִי חַדָּשׁ מֵלֶא מֵלֶא וְחַדָּשׁ חֶסֶר אִיכָא בִּצְיִיָּהּ וְקַשָּׁה דַּבְּסוּף הַחוּלָן (בִּצְמוֹת דָּף מַח: וַסֵּס) אִמְרִינִן יִרַח שְׁלֵשִׁים יְמִים שְׁלֵשִׁים וְכֵן בַּפֶּרֶק קַמָּא דְמוֹר (ה: וַסֵּס) פֶּרִיךְ וְאִימָנָא שְׁלֵשִׁים כְּדַמִּיב עַד חַדָּשׁ יְמִים וי"ל^[2] דְּלִשׁוֹן תּוֹרָה לַחוּד וְלִשׁוֹן חֲכָמִים לַחוּד א"י הַכָּא וּבַהֲמַדִיר דְּקֹאֲמַר ת"ק שְׁלֵשִׁים מוֹכַחַא מִילְתָּא דְּלִזִּיךְ מִנָּה חַדָּשׁ חֶסֶר: (וַע"ע תּוֹס' כַּמוֹצוֹת עא, ד"ה רצ:)

מַמַּעֲטִי

לַעֲזוּרָא אֲנַחְנוּ מַעֲלָנוּ בְּאַלְהֵינוּ וְנוֹשֵׁב נָשִׁים נִכְרִיּוֹת מַעֲמִי הָאָרֶץ וְעֵתָה יֵשׁ מְקוּה לְיִשְׂרָאֵל עַל זֹאת וּשְׁכֻנִּיָּה בֶן יִחִיאֵל מַהִּיבָא גִמְרָ לֹה מִיְהוֹשֻׁעַ דְּכַתִּיב^[1] וְיִאמֵר ה' אֵל יְהוֹשֻׁעַ קוֹם לָךְ לָמָּה זֶה אֵתָהּ נִפְלַע עַל פְּנֵיךְ חֲטָא^[2] יִשְׂרָאֵל אֲמַר לַפְּנִיו רִבְשִׁי"ע מִי חֲטָא אֲמַר לוֹ וְכוּי דִּילַטוּר אֲנִי לָךְ הַטָּל גּוֹרְלוֹת וְאִיבַעֲיַת אִימָא מַמַּשָּׁה דְּכַתִּיב^[3] עַד אָנָּה מֵאֲתָם ת"ר^[4] מַשְׁמַתּוֹ נִבְיָאִים הָאֲחִירוֹנִים חָגִי זִכְרִיָּה וּמִלְאכִי נִסְתַּלְקָה רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל וְאָף עַל פִּי כֵן הִיוּ מִשְׁתַּמְשִׁין בַּבַּת קוֹל פַּעַם אֲחַת הִיוּ מַסּוּבִין בַּעֲלִיית בֵּית גּוּרִיָּה בִּירְחוֹ וְנִתְנָה עֲלֵיהֶם בַּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם יֵשׁ כֵּאֵן אֲחַד^[5] שְׂרָאוִי שֶׁתִּשְׁרַה עֲלָיו שְׁכִינָה^[6] (כַּמַּשָּׁה רִבִּינוּ) אֵלֶּה שְׂאִין דּוֹרוֹ זְכָאִי לִכְךָ נִתְּנוּ חֲכָמִים אֵת עֵינֵיהֶם בַּהֲלֵל הוֹקֵן^[7] וּכְשִׁמַּת אֲמַרו עֲלָיו הִי חֲסִיד הִי עֲנִיו תִּלְמִידוֹ שֶׁל עוֹזָא שׁוּב פַּעַם אֲחַת הִיוּ מַסּוּבִין בַּעֲלִיָּה בִּיבְנָה וְנִתְּנָה עֲלֵיהֶם בַּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם יֵשׁ כֵּאֵן אֲחַד שְׂרָאוִי שֶׁתִּשְׁרַה עֲלָיו שְׁכִינָה אֵלֶּה שְׂאִין דּוֹרוֹ זְכָאִי לִכְךָ נִתְּנוּ חֲכָמִים אֵת עֵינֵיהֶם בִּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן וּכְשִׁמַּת אֲמַרו עֲלָיו הִי חֲסִיד הִי עֲנִיו תִּלְמִידוֹ שֶׁל הֵלֵל אָף הוּא אֲמַר בַּשַּׁעַת מִיתָתוֹ שֶׁמַּעוֹן וְיִשְׁמַעְעָאֵל לַחֲרַבָּא וּחִבְרוּהִי לְקַטְלָא וּשְׂאֵר עֲמָא לְבִיזָא וַעֲקֵן סְגִיאֵן עֲתִידִן לְמִיתִי עַל עֲלָמָא וְעַל יִהוּדָה בֶּן בְּבָא בַּקְשׁוֹ לוֹמַר כֵּן אֵלֶּה שֶׁנִּמְרַפֵּה שַׁעִה שְׂאִין מַסְפִּידִין עַל הַרוּגִי מַלְכוּת ת"ר^[8] אִין מַעֲבְרִין אֵת הַשְּׁנָה אֵלֶּה אִם כֵּן יִרְצֶה נִשְׂאִי וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּין גַּמְלִיאֵל שֶׁהֵלֵךְ לִישׁוֹל רִשּׁוֹת אֲצֵל שְׁלִטוֹן אֲחַד שְׁבַסוּרִיא וְשֶׁהָה לְבָא וַעֲיַבְרוּ אֵת הַשְּׁנָה עַל מִנַּת שִׁירְצָה רַבִּין גַּמְלִיאֵל וּכְשִׁבָא ר"ג וְאִמַּר רוּצָה אֲנִי יַנְמַצָּאת שָׁנָה מַעוּבַרְתַּ תְּנוּ רַבְנָן^[9] אִין מַעֲבְרִין אֵת הַשְּׁנָה אֵלֶּה אִם כֵּן הִיתָה צְרִיכָה מַפְנִי הַדְּרָכִים וּמַפְנִי הַגַּשְׁרִים וּמַפְנִי תַנּוּרִי פַסְחִים וּמַפְנִי גִלּוּתִי יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָן וַעֲדִינִן לֹא הִגִּיעוּ יָאֲבֵל לֹא מַפְנִי הַשֵּׁלֵג וְלֹא מַפְנִי הַצִּינָה וְלֹא מַפְנִי גִלּוּתִי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָקְרוּ מִמְּקוֹמָן ת"ר^[10] אִין מַעֲבְרִין אֵת הַשְּׁנָה לֹא מַפְנִי הַגְּדִיִּים וְלֹא מַפְנִי הַטָּלָאִים וְלֹא מַפְנִי הַגּוּזְלוֹת שֶׁלֹּא פִּירְחוּ אֲבֵל עוֹשִׂין אוֹתָן סַעֵד לַשְּׁנָה י'כִיצֵד רַבִּי יִנְאִי אוֹמַר מִשּׁוֹם רַבִּין שֶׁמַּעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְהוּדַעִין אֲנַחְנָא לִכּוֹן דְּגוּזְלִיא רִכִּיכִין וְאִימְרִיא^[11] דַּעֲרַקִין וּוּיִמְנָא דְאִבִּיבָא לֹא מַטָּא וּשְׁפֹרַת מִילְתָּא בְּאִנְפָּאִי וְאוּסִיפִית עַל שְׁתָּא דֹא תִלְתִּין יוֹמִין מִיתִיבִי כַּמָּה^[12] עֵיבּוֹר הַשְּׁנָה בִּין תְּקִפָּאִי

לֹא הִגִּיעוּ אֲבֵל לֹא מַפְנִי הַשֵּׁלֵג וְלֹא מַפְנִי הַצִּינָה וְלֹא מַפְנִי גִלּוּתִי שֶׁלֹּא נַעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָן] וְסוּגִיא כִי הָא דת"ר מִשּׁוֹם רֶשֶׁב"ג מְהוּדַעִין אֲנַחְנָא לִכּוֹן דְּגוּזְלִיא רִכִּיכִין וְאִמְרִיא דַּעֲדִיקִין וְיִדְמָנָא דְאִבִּיבָא לֹא מַטָּא שְׁפֹרַת מִלְתָּא

עין משפט גר מצוה

פא א ב מיי פ"ד מהל' קידוש החדש הלכה י והלכה יב:
פח ד מיי שם הל' ה:
פט ד מיי שם הלכה ו:
צ ה מיי שם הלכה ז:
צא ו מיי שם הל' ח:
צב ז מיי שם הל' י:

רבינו חננאל

במוזמנים לה מעשה ברבין גמליאל שאמר השכימו שבעה לעלייה עלה ומצא שמונה. אמר מי שעלה שלא ברשות ירד אמר שמואל הקטן אני עליתי שלא ברשות ולא לעבר עלייתי אלא ללמוד הלכה הוצרכתי פי' כל המשכימין המקדימין ונכנסין בעלייה מן המוזמנין והעולה אח"כ הוא העולה שלא ברשת כי רבין גמליאל לא הרשה לעלות אלא ז' והנכנס אחר שנכנסו ה' שמיני. ולא שמואל הקטן היה אלא אחר היה וידוע היה אלא לא רצה לכוותו ופי' בירושלמי שלא עיבורה באותו היום אלא הפליגו אותו היום בברבי תורה ועיבורה ביום אחר. ושמואל הקטן עשה כך שלא להתבייש העולה שלא ברשות. שלמד שמואל הקטן משכניה בן יחיאל ושכניה למדה מהושתין וכן מצינו בר' חיאי שעמד ויצא ממושבו של ר' כאשר שמע לו שאכל שום יצא ולא כי ר' חיאי הוא שאכל שום אלא שלא להתבייש מי שאכלו. ור' חיאי למד מר' מאיר ור' מאיר למד מזה המעשה של שמואל הקטן ושמואל למד משכניה ושכניה מהושתין כלומר לא ביקש הקב"ה לפרסם החוטא אלא ע"י גורלות: **פ"ה** דילטור רכיל: **ת"ד** משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוחי' מישראל. ועיין היו משתמשים בב"ק ניתנה עליהן ב"ק מן השמים בן שן אדם אחד שראוי שתשרה שכניה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו חכמים עיניהן בהלל הוקן וכשמת אמרו עליו הי עניו הן חסיד מתלמידיו של עזרא. וכן עוד ניתנה עליהן בת קול בענין הזה ונתנו חכמים עיניהם בשמואל הקטן.

וכשמת אמרו עליו הי עניו הן חסיד תלמידו של הלל ואף על רבי יהודה בן בבא ביקשו לומר כן אלא שנטרפה שעה כו'. אף הוא שמואל הקטן אמר בשעת מיתתו בענין נבואות. שמעון וישמעאל לחרוב וחבריהוי לקטלא כו': **ת"ד** אין מעברין את השנה אלא אם ירצה נשיא. ומעשה ברבין גמליאל שהלך אצל הגמון כו'. ת"ד אין מעברין את השנה אלא אם כן היתה צריכה לכך ומפני הדרכין ומפני הגשרין ומפני תנורי פסחין ומפני גליות שנעקרו ממקומן ועדיין לא הגיעו אבל לא מפני השלג ולא מפני הצינה ולא מפני גליון ואלו הן הדברים שמעברין עליהן כגון על האצב ועל פירות האילן ואמרי' לקמן על שמים מהן מעברין ועל א' מהן אין מעברין הללו גדיים וטולאים וגחלות נע

יאי:

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

מסורת הש"ם

6) [מוסף פ"ב, 3] 3) ז"ל יסגול לעלם וז"ל בפתוך. רש"י, 4) ז"ל עדיקן וז"ל בתוספ'א, 5) [תוספתא פ"ב, 8] 6) [שם, 1] 7) [שם, 1] ז"ל טו. ר"ה ט, 8) [ר"ה ט: מגילה כא,], 9) [תוספתא פ"ב, 1] ז"ל מנגות, 10) ועוד הכי זיכר כ"ל. רש"י, 11) וועי' תוספות שבושת לא. ד"ה ודואה,.

תורה אור השלם
1. בי אם אל המקום אשר יבחר יי אלהיכם מקל שבטיכם לשום את שמו שו לשבט תדרשו וקאת שקמה;

- דברים יב ה תקעו בחודש שופר בפסח ליום חגגו;
- ההלים פא ד בי חק לישראל דוא משפט אלדאי יעקב;
- ההלים פא ה

גליון הש"ם

גמרא ועל אחד מהן אין מעברין. עיין ר"ה דף כא ע"א תוספות ד"ה כי:

מוסף רש"י

תקעו בחדש. נחדוש הלגנה (תהלים פא ד). שהחדש מהבסה בו. לחוקים. כגון שמרת לבני מערב וערבית לבני מזרח, לפי שקטנה היא סמוך לחדושה (ר"ה ח:). שהלגנה מתכסה בו שאינה נראית לכל אדם אלא שמרית ליושני מזרח וערבית ליושני מערב, כדלמר בריה (כ:). עשרים וארבע שעות מתכסה סיקהל (ביצה טו.). מה משפט ביום. נפקא לן בסנהדרין (לד:). מוהיה ביום הנחילו את בניו, ביום אחת מפיל נחלות כו' (ד"ה כה:). אורעה כל הפרסה כולה להיות דין (מגילה כא.).

עין משפט גר מצוה

צג א מיי פ"ד מהל' קידוש המדש הל' צ ועיין בהשגות הרמ"ה:
צד ב מיי שם הל' ד:
צה ג ד ה מיי שם הלכה יב:

צו ו מיי שם פ"ב הלכה ח [ע"ע א"ח סי' תכב פתי א]:

צז ז מיי שם פ"ד הלכה טו:

רבינו חננאל

באנפאי ואוסיפת על שתא דא תלתין יומין איני והא איהו דתני חדש ופרקי רב פפא רצו חדש רצו שלשים יום ואקשינן תא חזי [מהן] בין תקיפי קמאי לענוותני בתריא תקיפי קמאי והוא רבן גמליאל דהוא כשכתב לא כתב אלא ושרת מלאת באנפאי ובאנפי חבראי ואילו רשב"ג הוא ענוותן סגרי כדגרסינן בהשוכר את הפועלים א"ר ג' ענוותנין הן אבא ובני בתריא ויהונתן בן שאול לא כתב ובאנפי חבראי אלא ושפר באנפאי בלבד ופרקינן דלמא ר' גמליאל לא כתב הכי אלא בתר דעבריה לרבן גמליאל ואותיבו בחדיה רבי אלעזר בן עזריה ומושו ר'אב"ע כתב הכי: ת"ך על ג' סימנין מעברין את השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה על פ' מהן מעברין ועל א' מהן אין מעברין ובזמן שאביב אחד מהן הכל שמחין לעבר פ' על אלו סימנים ועל כיוצא בהם היתה מסורת בידם שכל זמן שביט דין מומחה בישראל יש לו רשות לעבר על הסימנים הללו וכדגרסינן ברי"ה פרק ארבעה (כא ל) כי חזית דמשכח תקופת טבת עד ששה עשר בניסן עברה להדיא שתא ולא תתוש לה וכן היתה הלכה למשה מסיני שמעברין את השנה על האביב ועל סימניו אחרים ואם אינו מצוי להקריב כלל אביב שבניסן וצריכין שיהיה מצוי ביהודה ובעבר הירדן ובגליל ואם היה מצוי בשמים מהן ובאחת מהן לא היה מצוי לא היו מעברין דת"ר על ג' ארצות מעברין את השנה יהודה ועבר הירדן וגליל על שמים מהן מעברין (ועל אחת מהן מעברין) ועל אחת מהן אין מעברין ובזמן שארץ יהודה אחת מהן הכל שמחין לעבר שאין עומר בא אלא מיהודה: ת"ך אין מעברין את השנה אלא ביום ואם עיברהו בלילה אינה מעוברת ואין מקדישין את החודש אלא ביום ואם קידשוהו בלילה אינו מקודש. שנאמר תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחודש מתכסה בו היו אמור זה ר"ה פ' אין מוכרינן ברי"ה ובראשי חודשיכם לא בתפלה ולא בזולתה וכתוב ביה כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מה משפט ביום דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו וכתבי והיו אלה לכם לחקת משפט לדורותיכם אף קידוש ביום: ת"ך אין מעברין את השנה

במעמני דויתא. מה שהקשתי על פירוש הקונטרס בסוף כירה

(שבת מז. ד"ה בגלילה) והמוזיל יין (שם עמ). מפורש

שם: מן עומרי שיבלי"א. והא דמניא בפרק בתרא דמעשר שני (מ"ח) אמר ר' יהודה בראשונה היו שולחין אלל בעלי הצמים צדמדינות מהרו והתקינו פירותיכם עד שלא הגיע שעת ציעור עד שצא ר' עקיבא ולימד כל פירות שלא צאו לעונות מעשרות פטורים מן הציעור הכא ר"ג קודם לרבי עקיבא היה:

בתר דעבריהו. פירוש והיה לו חצר ר' אלעזר בן עזריה שהיה נשיא עמו לכך אמר צאנפי **חבראה: אן דילמא מעברין.** פירש בקונטרס משום דתקופה דלוריימתא כדכתיב (שמות לד) חג האסיף תקופת השנה וקשה דלציב נמי דלוריימתא כדכתיב (דברים טו) שמור את חדש האציב וכן פירות האילן (שמות כג) וחג הקציר כצורי מעשיך ונראה דהיינו טעמא דתקופה משום דלי אפשר לטעות בה אלל בפירות האילן ובאציב עבידי דטעו צהו:

אין מעברין השנה אלא ביהודה. והא דר' עקיבא עיבר השנה בנהרדעא בריש פרק האשה שלום (יבמות דף קטו. ושם) ונהרדעא מחוזה לארץ שאני רבי עקיבא שלא הניח כמותו צארץ ישראל כדלמרין בסוף ברכות (דף סג.) וא"ת והא למרין צוה צורר (לקמן דף טו. ושם) ר' חייא בר זרונקי ור"ש בן יהונדק הוו קאולי לעבר השנה צעסיא ועסיא חוזה לארץ דמיוכח צחוקת הצמים (ב"ב דף מו. שם) דלמר כל שהראה הקצ"ה למשה חייב צמעשר למעוטי עדרסקים עסיא ואספמיא ואין לומר דלא הניחו כמותם דהא ר"ל קרי להו רועי צקר ויש לומר דעיצורא דהתם היינו חיסוצ צעלמא כמו ועיבר ג' שנים זו אחר זו דרבי עקיבא לקמן (דף יב.) דחזרו צ"ד וישצו וקצעו צארץ ישראל מדע דהתם שנה צביעות הימה ומניא לקמן דאין מעברין צצביעות וא"ל דר' עקיבא חושצנא צעלמא עבר בנהרדעא אלל דלדרבי עקיבא שלא הניח כמותו סמכו ואדר"ש בן יהונדק לא סמכו והדור עבוד חושצנא צצברכות (דף סג.) משמע מעובדא דחנניה דקציעות מנשם עבד וצירושלמי למרין צצדיא דכשאין יכולין לעבר אותה צארץ ישראל מעברין אותה צחוזה לארץ ירמיה יחוקאל צרוך בן נריה עיצרו צחוץ לארץ והדר מיייתי עוצד' דחנניה וקשה קתא דצברכות (שם) נפקא לן מדכתיב כי מניין תלא תורה וגו' והכא מיייתי מלשכנו תדרשו!:

^{[רואיה}

במעמני דויתא. מה שהקשתי על פירוש הקונטרס בסוף כירה

(שבת מז. ד"ה בגלילה) והמוזיל יין (שם עמ). מפורש

שם: מן עומרי שיבלי"א. והא דמניא בפרק בתרא דמעשר שני (מ"ח) אמר ר' יהודה בראשונה היו שולחין אלל בעלי הצמים צדמדינות

תקיפאי קדמאי לעינוותני בתראי דתניא ⁶מעשה ברבן גמליאל שהיה יושב על גב מעלה בהר הבית והיה יוחנן סופר הלז עומד לפניו ושלש איגרות חתוכות לפניו מונחות אמר לו טול איגרתא חדא וכתוב לאחנא בני גלילאה עילאה ולאחנא בני גלילאה תתאה שלומכון ⁷יסגא מהודועין אנחנא לכון דומן ביעורא מטא לאפרושי מעשרא ממעטנא דויתא וטול איגרתא חדא וכתוב לאחנא בני דרומא שלומכון יסגא מהודועין אנחנא לכון דומן ביעורא מטא לאפרושי מעשרא מעומרי שיבליא וטול איגרתא חדא וכתוב לאחנא בני גלוותא בבבל ולאחנא דבבדי ולשאר כל גלוותא דישראל שלומכון יסגא לעלם מהודועין אנחנא לכון דגולויא רכיבין ואימריא ⁸ערקין וחמנא דאביבא לא מטא ושפרא מילתא באנפאי ובאנפי חבריי ואוסיפית על שתא דא יומין תלתין דילמא בתר דעבריהו: תנו רבנן ⁹א"ע שלשה דברים מעברין את השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה על שנים מהן מעברין ¹⁰ועל אחד מהן אין מעברין ובזמן שאביב אחד מהן הכל שמחין רבי שמעון בן גמליאל אומר על התקופה איבעיא להו על התקופה שמחין או על התקופה מעברין תיקו: ¹¹ת"ר י"ע שלשה ארצות מעברין את השנה יהודה ועבר הירדן והגליל על שתיים מהן מעברין ועל אחת מהן אין מעברין ובזמן שיהודה אחת מהן הכל שמחין שאין עומר בא אלא מיהודה ¹²ת"ר אין מעברין את השנים אלא ביהודה יואם עיברהו בגליל מעוברת העיד חנניה איש אונו אם עיברהו בגליל אינה מעוברת א"ר יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי מאי טעמא דחנניה איש אונו אמר קרא י'לשכנו תדרשו ובאת שמה כל דרישה שאתה דורש לא יהיו אלא בשכנו של מקום ¹³ת"ר אין מעברין את השנה אלא ביום ואם עיברהו בלילה אינה מעוברת יואין מקדשין את החדש אלא ביום ואם קידשוהו בלילה אינו מקודש א"ר ¹⁴אבא מאי קרא ¹⁵תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוא אומר זה ראש השנה וכתיב ¹⁶כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב ¹⁷מה משפט ביום אף קידוש החדש ביום ¹⁸ת"ר אין מעברין את השנה בשני

סקיפי קמאי. רבן גמליאל שהיה נוהג שררה חזרק מורא בתלמידים כדלשכחן צצכורות (דף לו.) וצצברכות (דף כו:) ובראש השנה (דף כה.) דלעריה לר' יהושע ואפ"ה קמני ביה ושפרא מילתא צאנפאי וצאנפי צבראי ורבן שמעון צריה דהוא מעינוותני צבראי כדלמרין צהשוכר את הפועלים (ב"מ דף קה.) לא אמר צאנפי צבראי: **דומן ביעורא מטא.**

שנה שלישית או ששית לשמיטה. כל מי ששיהה מעשרותיו של שנה לראשונה ושיהה חייב לצעון עכשיו תרומה ניתן לכהן ומעשר ראשון ללוי ומעשר עני לעני ומעשר שני מתצבר צכ"מ שהוא שאם לא העלהו לירושלים קודם פסח היה מצערו ערב פסח ומתודה צערמי הקודש: **ממעטני ויתא.** מקום קיצון היתים להתחמם זה על זה. בגליל היו זיתים מרובין וצדרוס חטים מרובין. גליל ודרוס מא"י הן ואין צריך להודיען על העיצור שקרובים הן לצ"ד אלל לבני גולה שרחוקים מא"י צריך להודיעם על העיצור שלא יאכלו חמץ צפסח: **דילמא צבר דעצבוהו.** לרבן גמליאל מנשיאותו נעשה עניו: **על האציב.** אם לא ציטלה התצוזה מעברין דקרא כתיב (שמות יג) בצדש האציב. ואית דמפרשים לפי שאין להם מהיכן להקריב העומר וקשה לי דלמרין לקמן על שלש ארצות מעברין את השנה על שמים מהן מעברין ואם ציטלה תצוזה ציזודה ולא ציטלה צעבר היצדן וצגליל מעברין השנה ואי טעמא משום עומר הוא הרי ציטלה התצוזה ציזודה: **ועל פירות האילן.** אם מתאחר ציטולם יומי חממן העצרת מעברין שעצרת זמן הבאת ציכורים דכתיב (צמדבר כה) וציום הציכורים ואם לא יציאם צצואו לרגל צריך לערוח ולעלות פסח אחרת: **ועל הסקופה.** צין על תקופת תמוז שמתעצבת ונמשכת שאין תקופת תשרי נופלת עד עבור החג מעברין דנפקא לן לקמן וי"א. מקדש צין על תקופת טבת שנמשך זמנה עד ט"ז צניסן שהבאת העומר דילה צחוץ תקופת טבת מעברין לדחות את המועדות דללקמן (דף יב:) **ובזמן שאציב אחד.** מן השנים שמתעצרת שנה עליהן הכל שמחין שאין חוששין צצחיתת הפסח לפי שאין התצוזה ראויה ואין איסור חדש נאריך עליהם: **ה"ג רשב"ג אומר על הסקופה וז"ל אף: איבעיא להו על הסקופה שמחין.** שאם התקופה נופלת כתיקונה צתחלת תשרי והם מעברין השנה צצביל דצרים אחרים ודוחין את החג צחוץ ימות החורף חודש נמאלו עולי רגלים מלנטערין

בגשמים לפי שהעיתים הולכין אחר תקופת החמה לפיכך כשהיא צריכה לעבר על פירות האילן זה מלנטרף עמו היו שמחין או דילמא על התקופה לחודה מעברין ומפני שעיצורה מן המורה אתא רשב"ג למיפלג: **על שלש ארצות.** שלא הגיע אציב שלהן או שרואין צ"ד שמתאחר בהן זמן צישול פירות האילן מעברין. שלשתן מא"י הם: **על שמים מהן.** אפילו על עבר הירדן והגליל מעברין דהואיל וצרוצא דא"י לא מטא אציב לא קרינן ביה חדש האציב ועל אחת מהן אין מעברין אפילו לא הגיע ציזהדה והגיע צעבר הירדן והגליל אין מעברין דהואיל ומציאין עומר מעבר הירדן או מגליל דמתן צצמנחות (דף סד:) כרמל כך ומלא צעינן מיכן אמרו אין מציאין עומר אללא מן הקרוב לירושלים דהיינו יהודה לא ציכר הקרוב לירושלים מציאין אותו ממתקום רחוק ומעשה שצא עומר ¹⁹מגנות צריפין כו' ושמי הלחם מצקעת עין סוכר: **ובזמן שיהודה אחד.** מן המאחזרות הכל שמחין לפי שאין עומר צא להיות מצוה מן המוצחר אללא מיהודה הלכך אם ציטל ציהודה ועיצורה צצביל השמים כשמגיע זמן העומר ככר יצשו תצואות צציהודה ואנו כך ומלא צעינן וצריך להציאו משאר ארצות ²⁰ועוד שאם ציכר יהודה ורואין יציור שראוי להציא העומר וצ"ד מעברין צצביל השמים מאריכין עליהם זמן איסור חדש קשה להם הדצר אלל צשלא ציכר יהודה ובאחת מהשמים אין קשה להם אע"פ שראוי להציא מהג' לפי שמנחות להציא מיהודה: **אין מעברין אם השנה אלא.** צצ"ד הקצוה ציזהדה: **שכנו של מקום.** ירושלים והוא ציזהדה: **שהחדש מתכסה בו.** שהלגנה אינה נראית צעליל לכל העולם דכתיב חדש צכסה: **הוי אומר זה ראש השנה.** שחגה צראש חדש הוא אלל שאר חגים צאמלע החדש הם וכתיב [העלים פא] כי חק כלומר חק שישראל עושין צאותו חג דהיינו קידוש החדש הרי הוא כמשפט ומשפט ציום דכתיב (דברים כא) ציום הנחילו את צניו כדדרשינן צאחד דיני ממונות (לקמן דף לד:):

^{צשני}

מסורת הש"ס

(א) היה ר' מאיר אומ' כז"ל. רש"ל, (ג) יר"ה ו. תוספ' פ"ג, (ג) יפ"י על מאמר זה ע' ערוך ערך זג ג, (ד) ז"ל ביתו, (ס) תוספתא פ"ב ע"ש, (ו) נפתח כט' ופ"ג, (ז) ומוספתא שם ופקלים פ"א ה"ב, (ח) של בית ר"ש כ"ג כז"ל. רש"ל, (ט) ודברי נג: ע"ש, (י) מוספתא פ"ב ע"ש, (כ) זמ"כ (ד, ז) (ל) כס"א: שמה, (ם) ולא עיברו ג' רזופות אלף כז"ל. רש"ל, (ס) ז"ל גמליאל, (ס) ז"ל ששה, (ע) עיי רש"י,

תורה אור השלם
1. ואיש בא מבועל שלשה וקבא לאיש האלהים לחם בבורים עשרים לחם שערים וברמי בצקלטו ויאמר תן לץם ויאכלה:

2. וילשלמה שנים עשר נקבים על כל ישראל ויכלכלו את המלך ואת ביתו חוש בשונה יתקה על האחד לכלכל: מלכים א ד ו גבר בן ארי בארץ קלעז ארץ סיוון מלך האמרי ועג מלך הבשן ויצביא אחד איש בארץ: מלכים א ד יט 4. בי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה ויששכר חובלן לא הושרו יבין אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד: דברי הימים ב ל יח

גליון הש"ס

גמ' יצאו שלום. בערוך שם הקיפא ילף כשלוס: רש"י ד"ה בא מרבת ובי מבריא. מגילה דף ו ע"א: ד"ה ותפשו נשר ובי חיל פרכים. בערוך ערך זג כתג ד"ח עכנן הטמר העשר משמים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לתס טורים עשרים לתס טורים וברמל בצקלטו וגו' ואין לך: (ב) תוב' ד"ה ומפני וכו' שלא היו מוילין במה מינין: (ג) ד"ה שעיבר וכו' דע"ז מנמא במת כפ' ר' עקיבא ואצ"ג דטומאת ע"ז מדרבנן שמוא מאותה עשה גזרו כז"ל:

מוסף רש"י

אין מעברין את השנה לפני ראש השנה. אין מעיינין גזורים לצור להודיע לגולה שעיברו כ"ד את השנה, שלא יסתכן הדבר עד אשר הבא (יר"ה ו.). אבל מפני הדחק. שמתחדין שלא יגזרו נכרים מלשב כ"ד או שצריך לשוב למחר כ"ד ואין מעברין אל"כ ילף שגא' (סס.). אין מעברין אלא אדר. אין מוסיפין חדש על השנה אלף אדר, דכתיב שמור את חדש האביב, חדש הסמוך לאביב בער שיבא אביב בזמנו (סס.). אחד ממונה על כולם. הוא עזריה בן נתן האומר למעלה (מלכים א ד יט. ודנוד: רב ושמואל). **משם ראיה.** (סוכה כח.).

דיני ממונות בשלשה

בשני רעצון. לפי שלכה התבואה וזריכין ללכול מן החדש: **לחס**

ביכורים. לתס אביב משמע שעכשיו היה מזכר: **ושמא חאמר חיעין היו**. שכן אפילות לכן נתאחרו לבשל עד אחר הפסח תלמוד לומר

לחס שעורים: **ושמא חאמר לפני העומר היה**. וזומן כיכר תלמוד לומר תן לעם ויאכלו מלמד שקרב העומר והותר החדש: **אמור מעשה האביב היסא אוסה שנה להסעבר**. על האביב שכשהגיע ניסן עדיין לא היה רוב אביב דהא לאחר ששה עשר בניסן לא כיכרו אלף שעורין ולא קרינא ביה חדש האביב: **ששנס כלורס היסא**. בקרל"ס משכחת לה: **אין מעברין**.

אין יושבין כ"ד קודם ראש השנה לעיין ולומר תתעבר שנה זו בשני אדרס מפני שיש שכחה בדבר קודם שיגיע ומוזלזל בחמץ: **אנל מפני הדחק**. שמא לא ילף שס כ"ד מופלא סמוך לאדר או שמא יבא המלך אדומי ויעכב על ידן מעברין אותה ומודיעין לגולה אחר ר"ה מיד שעיצרונה:

ואפע"כ אין מעברין. אותה בשני חדשים אחרים אלף כשיגיע אדר יעשו שני אדרים: **זוג שני תלמידי חכמים: בא מרקס**.[ⓘ] טבריא: **ותפשו נשר**.

חיל פרסיים: **דברים הנעשים כלום**. תכלה כלום עושין אותה כדלמדין בסוטה (דף מו:)‏ היא לז שזוצעין בה תכלת: **עמוסי יריכי נחשון**. נשיא שזאריך ישראל שהוא מורע נחשון בן עמינדב ראשון לנשיאים: **נקשו לקצוע נליז אחד**. נקשו להוסיף חדש אחד על השנה לעברה: ולא **הניחן אדומי הלו**. מלכות הרשעה גזרה גזירה[ⓘ] עלהין: **כירה שנס זו אפרן**. כזא.

אלמא מפני הדחק מעיינין בעיצור שנה לפני ראש השנה: **גלויי לא מגלו**. עד לאחר ראש השנה שלא ישכחו בני הגולה: **וליצים**. ממונים: **חדש בשנה**. יהיה על כל אחד לכלל: **כנגד חדש העיצור**. בשנה מעוברת היה אותו נליז מכלכל כדאר השני: **משנה להכרסה**. אס שנה הבאה לריכה לעבר אין מעברין שנה זו מפני לורכי שנה הבאה אלף הריכה תתעבר: **ולא שלס שנים זו אחר זו**. שז"כ משתנות השנים מתקוים וזא לו ניסן השלשי כזאמנע הקין: **כ"ד ישנו עיצרו ג' שנים רזופות ולא זו אחר זו היו אלף מפני שר"ע חסס גדול היה וזקין בעיצור השנה והוא עומד ליהרג כלז כ"ד ישנו עמו ועיינו בעיצור ג' שנים[ⓘ] ולא רזופות אלף כל אחת בזמנה דהא אמרינן מפני הדחק חשוכי מחשדין גלויי לא מגלינן. לישנא אחרינו ולא ג' שנים זו אחר זו תנא קמא נמי כזה קאסר שלא יעיינו בעיצור של שנים זו אחר זו כשישינו אחת ואפילו לעברן בזמן: **משס רליה בית דין ישנו**. אחרי כן ככל שנת**

עיצור ועיצור וקצועה ולא סמכו על אותו מינין אלף לפי שהיה רבי עקיבא חסס גדול עיינו כשלשתם בימיו: **לא כשציעים**. לפי שמאריכין עליהן איסור עבודת קרקע: **ולא כמולאי שציעים**. כשמינית לפי שלכה היסן ומאריכין עליהן איסור החדש: **כעבר שציעים**. לפי שמאריכין שציעים. ואין חוששין אס כילה היסן דקסבר מזליין ירק ותבואה מוחלס לארך לארך ישראל מאותה שנה וזרעו כשציעית והתירס עומר של שציעית: **מאי בינייהו**. כמאי פליגי: **חוששין לגושייהו**. שמא יציא עמה מגוש ארץ העמים שמתמא כזהל ויטמא טטרות של ארץ ישראל: **מפני הטומאה**. כגון שהיה נשיא חולה ואמדהו למות ערב הפסח או[ⓘ] שני ימים קודם ויהיו טומאים או שהיה רוצן טומאים כסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואין יכולין למלוא עכשיו פרה אדומה אין מעברין כזך אלף יעשו כטומאה: **שעיבר אס השנס מפני הטומאה**. שנטמאו כימי אחז אבי מעבודה וזה שלא חששו למורה והיה חזקיהו מחזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לצא וליטער עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש רחמים על עזאמו**. שימלא לו העון. ולקמן (ע"ג) פריך הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למה זיקש רחמים על עזאמו:

מוציא שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי'ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וחלתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ד' שנים ומחזור במחזור: ת"י אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"י שמעון מעשה בר' עקיבא כו' וזה שפירשני הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשין פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא מכמה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ בשביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משם ראיה ב"ד ישבו וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ד' עקיבא אלא ישבו ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשאר נשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"י אין מעברין את השנה בשביעית ולא כמוציא שביעית ב"ד גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דמיא אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החביא ירק מחויל תנא קמא כת"י ורבותינו כר"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא חבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורבא לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלוו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא כמוציא יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשארו במחזור וחלתם: **אין** מעברין את השנה מפני הטומאה ואם

ראויה היתה אותה שנה שתתעבר. וא"ת מנ"ל דילמא אביב הוא דלע לאחד מהן אין מעברין וי"ל דמסתמא כיוון בדעל שלשה הקלה שזאריך ישראל לא כיכרה אלף מין אחד ש"מ דפירות האילן נמי לא

הוו וא"ת ודילמא כיהודה הוא דלא הוו אלף בעבר הירדן ובגליל הוו וי"ל דהא נמי שמעינן מנעל שלשה שהיא הקלה שלז כיכרה: **ובפני מה צ"א עיברה אל"ישע**. וא"ת ומנא לן דלא עיברה וי"ל דלס איתא דעיברה אי אפשר שלא היו מוילין[ⓘ] (ג) ככמה מינין אחר העומר: **אין מעברין אל"א אדר**. וכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסמר ג) **לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ואי מעברין אחת משאר החדשים לא היו אדר שנים עשר: צ"א משנה לחברתה**. פ"י כקונטרס שנה זו שאינה לריכה להמטבר אין מעברין כדי לתקן שנה הבאה ואין הלשון משמע כן אלף נראה דמיייר לחשב דאין מחשבין בשנה זו על שנה שלאחריה ולע"ג דלא מגלין מ"מ אין מחשבין לסמוך על אותו חשבון שלא לעשות חשבון אחר:

וצ"א שלש שנים זו אחר זו. פירוש רזופות שלא יבא ניסן ופסח כזאמנע הקין כדפי' כקונטרס וק"ק דמאי אריא שלס אפי' שמים נמי ועוד שעיבר ג' שנים רזופות ויצנן מהדרו ליה כ"ד ישנו וקצעו כל אחת בזמנה פ"י ולא רזופות היו ואין הלשון משמע כן ונראה כלשון אחר שפי' כקונטרס דאין מעברין ג' שנים היינו שאין קוצעין כפעם אחת להיות שלס שנים מעוברות כל אחת בזמנה[ⓘ] ולפי' זה לא יתכן מה שפירש משנה לחזירתה דמשמע דמורה ר"ס כרישא:

חוששין לגושייהו. פ"י הקונטרס דמטמא כזהל וקשה דמיא כמסכת הללות (פ"ב משנה ג) דגוש הבא מארץ העמים מטמא כמנע ומשא אלל לא כזהל והא דמשמע כפ"ק דשבת (דף טו: וסס) וצנויר (דף מד: וסס) דמטמא כזהל היינו דווקא כזרך העמים אלל אס הביא מנערה לארך ישראל לא מטמא כזהל לכן כריך לומר דהכא דמישינן לגושינה היינו שלא יטמאו מפני הטומא:

שעיבר השנה כמני הטומאה. פ"י כקונטרס שניטמאו כע"ז דע"ז (א) מטמא כפרק ר' עקיבא (דף פג.) כמת אע"ג דטומאת ע"ז מדרבנן מאותה עשה שמא גזרו עליה דהא דריש ליה הסס מקרלי דדברי הקצנה וזכירושלמי אמר דוגלגלתו של ארונה ביצוסי מלוא תחת המוצא ומימה שהרי (כצ"ו) היו יכולין לטיטר ולמה עיברוה והא סגי כזוחת שלישי ושבועי ואפר פרה לא היו חסרים

דכל בית ראשון עמד להס אפר פרה דמשה כדלמר (פרה פרק ג משנה ה) דשניי' עשה עזרא ושמא לא היה להס הדבר מזומן לטיטה: כהן

לס חדש לעבודת קרקע: **של בית רבן שמעון מעברין כמולאי שציעים**. לפי שהיה נשיא חולה ואמדהו למות ערב הפסח או[ⓘ] שני ימים קודם ויהיו טומאים או שהיה רוצן טומאים כסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואין יכולין למלוא עכשיו פרה אדומה אין מעברין כזך אלף יעשו כטומאה: **שעיבר אס השנס מפני הטומאה**. שנטמאו כימי אחז אבי מעבודה וזה שלא חששו למורה והיה חזקיהו מחזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לצא וליטער עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש רחמים על עזאמו**. שימלא לו העון. ולקמן (ע"ג) פריך הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למה זיקש רחמים על עזאמו:

מוציא שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי'ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וחלתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ד' שנים ומחזור במחזור: ת"י אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"י שמעון מעשה בר' עקיבא כו' וזה שפירשני הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשין פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא מכמה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ בשביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משם ראיה ב"ד ישבו וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ד' עקיבא אלא ישבו ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשאר נשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"י אין מעברין את השנה בשביעית ולא כמוציא שביעית ב"ד גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דמיא אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החביא ירק מחויל תנא קמא כת"י ורבותינו כר"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא חבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורבא לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלוו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא כמוציא יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשארו במחזור וחלתם: **אין** מעברין את השנה מפני הטומאה ואם

יב.

ראויה היתה אותה שנה שתתעבר. וא"ת מנ"ל דילמא אביב הוא דלע לאחד מהן אין מעברין וי"ל דמסתמא כיוון בדעל שלשה הקלה שזאריך ישראל לא כיכרה אלף מין אחד ש"מ דפירות האילן נמי לא

הוו וא"ת ודילמא כיהודה הוא דלא הוו אלף בעבר הירדן ובגליל הוו וי"ל דהא נמי שמעינן מנעל שלשה שהיא הקלה שלז כיכרה: **ובפני מה צ"א עיברה אל"ישע**. וא"ת ומנא לן דלא עיברה וי"ל דלס איתא דעיברה אי אפשר שלא היו מוילין[ⓘ] (ג) ככמה מינין אחר העומר: **אין מעברין אל"א אדר**. וכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסמר ג) **לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ואי מעברין אחת משאר החדשים לא היו אדר שנים עשר: צ"א משנה לחברתה**. פ"י כקונטרס שנה זו שאינה לריכה להמטבר אין מעברין כדי לתקן שנה הבאה ואין הלשון משמע כן אלף נראה דמיייר לחשב דאין מחשבין בשנה זו על שנה שלאחריה ולע"ג דלא מגלין מ"מ אין מחשבין לסמוך על אותו חשבון שלא לעשות חשבון אחר:

וצ"א שלש שנים זו אחר זו. פירוש רזופות שלא יבא ניסן ופסח כזאמנע הקין כדפי' כקונטרס וק"ק דמאי אריא שלס אפי' שמים נמי ועוד שעיבר ג' שנים רזופות ויצנן מהדרו ליה כ"ד ישנו וקצעו כל אחת בזמנה פ"י ולא רזופות היו ואין הלשון משמע כן ונראה כלשון אחר שפי' כקונטרס דאין מעברין ג' שנים היינו שאין קוצעין כפעם אחת להיות שלס שנים מעוברות כל אחת בזמנה[ⓘ] ולפי' זה לא יתכן מה שפירש משנה לחזירתה דמשמע דמורה ר"ס כרישא:

חוששין לגושייהו. פ"י הקונטרס דמטמא כזהל וקשה דמיא כמסכת הללות (פ"ב משנה ג) דגוש הבא מארץ העמים מטמא כמנע ומשא אלל לא כזהל והא דמשמע כפ"ק דשבת (דף טו: וסס) וצנויר (דף מד: וסס) דמטמא כזהל היינו דווקא כזרך העמים אלל אס הביא מנערה לארך ישראל לא מטמא כזהל לכן כריך לומר דהכא דמישינן לגושינה היינו שלא יטמאו מפני הטומא:

שעיבר השנה כמני הטומאה. פ"י כקונטרס שניטמאו כע"ז דע"ז (א) מטמא כפרק ר' עקיבא (דף פג.) כמת אע"ג דטומאת ע"ז מדרבנן מאותה עשה שמא גזרו עליה דהא דריש ליה הסס מקרלי דדברי הקצנה וזכירושלמי אמר דוגלגלתו של ארונה ביצוסי מלוא תחת המוצא ומימה שהרי (כצ"ו) היו יכולין לטיטר ולמה עיברוה והא סגי כזוחת שלישי ושבועי ואפר פרה לא היו חסרים

דכל בית ראשון עמד להס אפר פרה דמשה כדלמר (פרה פרק ג משנה ה) דשניי' עשה עזרא ושמא לא היה להס הדבר מזומן לטיטה: כהן

לס חדש לעבודת קרקע: **של בית רבן שמעון מעברין כמולאי שציעים**. לפי שהיה נשיא חולה ואמדהו למות ערב הפסח או[ⓘ] שני ימים קודם ויהיו טומאים או שהיה רוצן טומאים כסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואין יכולין למלוא עכשיו פרה אדומה אין מעברין כזך אלף יעשו כטומאה: **שעיבר אס השנס מפני הטומאה**. שנטמאו כימי אחז אבי מעבודה וזה שלא חששו למורה והיה חזקיהו מחזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לצא וליטער עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש רחמים על עזאמו**. שימלא לו העון. ולקמן (ע"ג) פריך הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למה זיקש רחמים על עזאמו:

מוציא שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי'ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וחלתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ד' שנים ומחזור במחזור: ת"י אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"י שמעון מעשה בר' עקיבא כו' וזה שפירשני הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשין פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא מכמה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ בשביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משם ראיה ב"ד ישבו וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ד' עקיבא אלא ישבו ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשאר נשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"י אין מעברין את השנה בשביעית ולא כמוציא שביעית ב"ד גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דמיא אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החביא ירק מחויל תנא קמא כת"י ורבותינו כר"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא חבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורבא לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלוו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא כמוציא יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשארו במחזור וחלתם: **אין** מעברין את השנה מפני הטומאה ואם

צא א ב ג א ב ג מ"י פ"ד מהל' קדוש החדש ה' יג:

צב ד ה מ"י שס ה' טו:
ק ר מ"י שס סלס ו ופ"ד מהלכות ביאת מקדש הללס ח:
קא ז מ"י שס:

רבינו חננאל

בשני רעבון דתניא היה ר' מאיר אומר ואיש בא מבועל שלשה ויבא לאיש האלהים עשרים לחם שעורים וגו' ומפני מה לא עיברה אלישע מפני כי שנת בצורת היתה והכל רצין אחר הגרנות ואין חשבון בני אדם בחבורא חדשה אלא בחשבון החדשים שבכל שנה ושנה ואם תעבר יתרחק חדש הגרנות וישבר לב בני אדם כי אומרים עדיין נשאר עד הגרנות כך וכן ומייקירן השער לפיכך אין מעברין: זוג בא מרקת פ"י שני תלמידי חכמים באו מטבריא כדנרגי' בבגילה וקת זו טבריא ותפשן נשר. יש מי שאומרים עכבן המלך כי נשר הוא מלך. כדכתיב הנשר הגדול. ויש מי שאומרים עיכבן המטר הנשר מן השמים ובידן דברים הנעשים כלז היא תכלת וציצית ובזכותס יצא מידס הוונג ההוא וי שלום בלא היוק ועמוסי יריכי נחשון כלומר נשיא בני דוד המתיחסין מורע נחשון ביקשו לעבר ולהוסיף חודש על שנה זו ולא הניחם אדומי זה כלומר מנעם שר אדום המושל עליהן אבל בעלי אסופות וזן החכמים כדכתיב דברי חכמים כדרכבות וגו' נאספו וקבעו להם נציב אחד בריח שמת בו אהרן. כלומר אפע"כ נתקבעו החכמים וקבעו עיבור בריח אב הוא החדוש החמישי ירח שמת בו אהרן הכהן. וזה החכמים עיברו השנה בחדש אב קודם ר"ה ב' הדישים ואין שנו בחיצונה ואם עיברה לפני ר"ה אינה מעוברת ופרקינן חשוכי לארך ישראל לא מטמא כזהל לכן כריך לומר דהכא דמישינן לגושינה היינו שלא יטמאו מפני הטומא:

שעיבר השנה כמני הטומאה. פ"י כקונטרס שניטמאו כע"ז דע"ז (א) מטמא כפרק ר' עקיבא (דף פג.) כמת אע"ג דטומאת ע"ז מדרבנן מאותה עשה שמא גזרו עליה דהא דריש ליה הסס מקרלי דדברי הקצנה וזכירושלמי אמר דוגלגלתו של ארונה ביצוסי מלוא תחת המוצא ומימה שהרי (כצ"ו) היו יכולין לטיטר ולמה עיברוה והא סגי כזוחת שלישי ושבועי ואפר פרה לא היו חסרים

דכל בית ראשון עמד להס אפר פרה דמשה כדלמר (פרה פרק ג משנה ה) דשניי' עשה עזרא ושמא לא היה להס הדבר מזומן לטיטה: כהן

לס חדש לעבודת קרקע: **של בית רבן שמעון מעברין כמולאי שציעים**. לפי שהיה נשיא חולה ואמדהו למות ערב הפסח או[ⓘ] שני ימים קודם ויהיו טומאים או שהיה רוצן טומאים כסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואין יכולין למלוא עכשיו פרה אדומה אין מעברין כזך אלף יעשו כטומאה: **שעיבר אס השנס מפני הטומאה**. שנטמאו כימי אחז אבי מעבודה וזה שלא חששו למורה והיה חזקיהו מחזירן למוטב וידע שלא יספיקו כולן לצא וליטער עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש רחמים על עזאמו**. שימלא לו העון. ולקמן (ע"ג) פריך הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למה זיקש רחמים על עזאמו:

מוציא שביעית ולא עיברו בהן נמצא שלא עיברו בכל המחזור אלא גי'ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וחלתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ד' שנים ומחזור במחזור: ת"י אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"י שמעון מעשה בר' עקיבא כו' וזה שפירשני הוא הנכון ואצ"פ שיש מפרשין פירוש אחר לאו דסמכא הוא דחוי הוא מכמה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועברו ב"ד למחזור אצ"פ בשביעית היא אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישימם) משם ראיה ב"ד ישבו וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר לא סמכו על מה שעיבר ד' עקיבא אלא ישבו ב"ד וחשבו שנה הראויה לעבר עיברה והשאר נשארו פשוטות זה כלו לאו דסמכא הוא: ת"י אין מעברין את השנה בשביעית ולא כמוציא שביעית ב"ד גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דמיא אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו החביא ירק מחויל תנא קמא כת"י ורבותינו כר"ג: פ"י אחר כשהיה ר' עקיבא חבוש חל להיות שביעית בשנת י"ד למחזור י"ט ורבא לאחריה בשנת ט"ו למחזור י"ט ושנת י"ז היא מוצאי יובל ושלוו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביובל ולא כמוציא יובל הלכך מעברין שנת י"ז י"ח י"ט שלא נשארו במחזור וחלתם: **אין** מעברין את השנה מפני הטומאה ואם